การวิเคราะห์ Best practice การส่งเสริมเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วน

การดำเนินงานที่ผ่านมามีแนวปฏิบัติที่ดี (Best practice) ตัวอย่างเช่น รพ.สต.หัวทะเล อ.บำเหน็จณรงค์ จ.ชัยภูมิ และอำเภอพิมาย แจกนมไข่ 90 วัน 90 กล่อง 90 ฟอง ให้หญิงตั้งครรภ์ สามารถลด LBW โดยเฉพาะไม่พบ IUGR หรือการดำเนินงานตำบลส่งเสริมเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วน ฟันไม่ผุ พัฒนาการสมวัย ของตำบลดงเมืองแอม อำเภอเขาสวนกวาง จ.ขอนแก่น โดยการประเมินตนเองตามแบบประเมิน เครือข่ายร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ปัญหาสุขภาพเด็ก 0-5 ปี ร่วมทำแผนชุมชน ร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพเด็ก อายุ 0-5 ปี สามารถเพิ่มเด็กสูงดีสมส่วนจากร้อยละ 55 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 62 ในปี 2560 อีกแนวปฏิบัติที่ดี ได้แก่ โรงพยาบาลแปลงยาว อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยการทำธนาคารนมแม่ ทำให้แม่ที่มาคลอดโรงพยาบาลและติดตามได้สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนแรก จากร้อยละ 63.6 ในปี 2557 เป็นร้อยละ 72 ในปี 2560 รายละเอียดตามที่แสดงด้านล่าง

Best Practice การดำเนินงานส่งเสริมโภชนาการในคลินิกฝากครรภ์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ได้ดำเนินการให้เป็น รพ.สต. เพื่อพัฒนาระบบบริการอนามัยแม่และเด็ก ภายใต้โครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต ได้ดำเนินการจัดทำโครงการนม 90 วัน 90 กล่อง ให้แก่หญิงตั้งครรภ์ทุกรายที่มาฝากครรภ์ที่คลินิกฝากครรภ์ โดย รพ.สต.หัวทะเล รับผิดชอบ 8 หมู่บ้าน 1,253 หลังคาเรือน เน้นให้หญิงตั้งครรภ์มาฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์ โดยพัฒนาศักยภาพ อสม. ในงานอนามัยแม่และเด็ก แบ่งพื้นที่รับผิดชอบให้อสม.ค้นหาหญิงตั้งครรภ์รายใหม่ในพื้นที่รับผิดชอบ และให้ความรู้กับหญิงตั้งครรภ์รายใหม่ในเรื่องความสำคัญของการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อน 12 สัปดาห์

แนวทางการดำเนินงานเริ่มจากปัญหาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัมในพื้นที่มีค่อนข้างสูง ร้อยละ 14.10 ในปี 2557 และฝากครรภ์ครั้งแรกก่อน 12 สัปดาห์ค่อนข้างต่ำ ร้อยละ 63.41 ในปี 2557 ดังนั้นในปี 2558 ได้มีการประชุมคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลหัวทะเล ได้ข้อสรุปเพื่อค้นหาวิธีที่จะลดจำนวนทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม และเพิ่มการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อน 12 สัปดาห์ ได้ข้อสรุปเป็นมติให้ถือปฏิบัติของตำบลดังต่อไปนี้

1) ให้ อสม.สำรวจให้คำแนะนำแก่หญิงตั้งครรภ์ให้มาฝากครรภ์ก่อน 3 เดือน
2) กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลหัวทะเลจะสนับสนุนงบประมาณจัดหานมกล่องรสจืดแก่หญิงตั้งครรภ์ทุกคน ให้ดื่มวันละ 1 กล่องเป็นเวลา 3 เดือน
3) อสม.ตรวจเยี่ยมการดื่มนมกล่องของหญิงตั้งครรภ์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง และให้มีการรายงานต่อกรรมการกองทุนฯทุกเดือน
4) เมื่อนมกล่องตามที่กองทุนฯสนับสนุนหมดแล้ว แนะนำให้หญิงตั้งครรภ์ที่มีกำลังซื้อ จัดหา ดื่มต่อไปด้วยงบประมาณของตนเอง
5) หลังคลอดแล้วให้ อสม. และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเยี่ยมมารดาหลังคลอดและนำนำให้มารดาเลี้ยงดูบุตรด้วยนมแม่อย่างเดียวให้ครบ 6 เดือน โดยกองทุนฯ จะสนับสนุนให้รายละ 1,000 บาท

ผลลัพธ์ของการดำเนินการพบว่า หญิงตั้งครรภ์รับบริการฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 74.26 ในปี 2558 ร้อยละ 71.11 ในปี 2559 และร้อยละ 80 ในปี 2560 ทารกแรกเกิดมีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ลดลงเหลือร้อยละ 2.86 ในปี 2558 ร้อยละ 2.96 ในปี 2559 ร้อยละ 2.22 ในปี 2560 และร้อยละ 2.86 ในปี 2561 ดังแสดงในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์ในตำบลหัวทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

ปีงบประมาณ	จำนวนหญิงตั้งครรภ์	จำนวนที่มาฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์	ร้อยละ
2557	78	45	57.69
2558	70	52	74.26
2559	67	48	71.11
2560	45	36	80.00

<u>ตารางที่ 2</u> จำนวนและร้อยละของน้ำหนักเด็กแรกเกิดน้อยกว่า 2,500 กรัม ในตำบลหัวทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ

ปีงบประมาณ	จำนวนหญิงตั้งครรภ์	เด็กแรกเกิดน้อยกว่า 2,500 กรัม	ร้อยละ
2557	78	11	14.10
2558	70	2	2.86
2559	67	2	2.96
2560	45	1	2.22
2561	70	2	2.86

โครงการส่งเสริมโภชนาการหญิงตั้งครรภ์ด้วยนมกล่องรสจืด 90 วัน 90 กล่อง เพื่อแก้ไขปัญหาทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม จากแนวทางที่นำมาปฏิบัติในเขตตำบลหัวทะเล อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน และจากการติดตามของคณะกรรมการกองทุนฯ พบว่าทารกแรกเกิดน้ำหนักที่เพิ่มขึ้นมากกว่า 2,500 กรัม ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาอาจจะไม่ได้เกิดจากการดื่มนมกล่อง 90 วัน 90 กล่อง เพียงอย่างเดียว ซึ่งปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานสำเร็จอาจจะเกิดจากปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ การศึกษาของหญิงตั้งครรภ์ ฐานะทางเศรษฐกิจ การรับรู้ทางสื่อต่างๆ ของหญิงตั้งครรภ์ด้วย ดังนั้นการดำเนินงานจะให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์จะต้องดำเนินการควบคู่กันไปกับด้านต่างๆด้วย

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของการส่งเสริมเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วน

1.**ชื่อเรื่อง** การส่งเสริมเด็ก 0- 5 ปี ตาตุมสูงดีสมส่วน ฟันไม่ผุ พัฒนาการสมวัย

2.**สมาชิกทีมงาน**

นายชัยยง ใจแม่น	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตาตุม
นางปุญญาภรณ์ ทาทอง	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นายวีรชัย มุขะกัง	ผู้จัดการโปรแกรม AP 22 มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย
นางสาวอัมพร จันทร์สีดา	เจ้าหน้าที่มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

คณะกรรมการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กตำบลตาตุม

ครูผู้ดูแลเด็ก/ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก/ผู้ดูแลเด็กตำบลตาตุม และภาคีเครือข่ายต่างๆในตำบลตาตุม

3.หน่วยงาน กองการศึกษาฯ องค์การบริหารส่วนตำบลตาตุม และ มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

4.ความเป็นมา/ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ภาวะโภชนาการเด็ก 2-5 ปี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตาตุม ก่อนการดำเนินงานโครงการดังกล่าว ในปีการศึกษา 2557 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 3 ศูนย์พบว่ามีเด็กที่มีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ดังนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านตาแตรวทัพดัด คิดเป็นร้อยละ 38.00 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านปวงตึก คิดเป็นร้อยละ 59.00 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านขนาดมอญ คิดเป็นร้อยละ 38.00 เมื่อคิดในภาพรวมของทั้ง 3 ศูนย์พบว่ามีเด็กที่มีปัญหาปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ถึงร้อยละ 45 ของเด็กทั้งหมดซึ่งเป็นปัญหาเกินกว่าที่จะสามารถยอมรับได้

จากข้อมูลดังกล่าว ปัญหาเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตาตุม มีน้ำหนักส่วนสูง ไม่สมส่วนเป็นจำนวนมาก และมีพัฒนาการด้านกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาค่อนข้างช้า อันเกิดจากสภาพปัญหาเด็กในครอบครัวยากไร้จำนวนมาก แทบไม่เคยสัมผัสกับอาหารมื้อเช้าที่มีคุณค่า และกำลังเผชิญกับภาวะขาดสารอาหาร และต้องมาเรียนพร้อมความหิวโหย เพราะความยากไร้ขัดสนของครอบครัวทำให้พ่อแม่ไม่สามารถจัดสรรมื้อเช้าที่มีคุณค่าให้กับลูกๆ ได้ เด็กหลายคนต้องไปเรียนด้วยท้องที่ว่างเปล่า บางคนไม่ได้ทานทั้งข้าวเช้าและข้าวเย็น ต้องทนหิวมารอทานข้าวกลางวันที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้เด็กจำนวนมากมีภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ ภูมิคุ้มกันโรคต่ำ ตัวเล็กแคระแกร็นกว่าเด็กในวัยเดียวกัน เมื่อเด็กรู้สึกหิวสมองก็จะคิดอะไรไม่ออก สามารถนำไปสู่ภาวะขาดสารอาหาร ทำให้เด็กเล็กมีพัฒนาการล่าช้าไม่สมวัย และในบางรายก็มีปัญหาด้านสุขภาพปากและฟัน อันเกิดจากการขาดการเอาใจใส่และมีองค์ความรู้ที่เพียงพอในการดูสุขภาพเด็กของผู้ปกครอง ปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นหากไม่ได้รับการแก้ไข ก็หมายถึงการปล่อยปละละเลยความอ่อนด้อยด้านคุณภาพของพลเมืองของชาติในอนาคตด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

กองการศึกษาฯ องค์การบริหารส่วนตำบลตาตุม และ มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ได้ตระหนักถึงสภาพปัญหา จึงได้จัดทำส่งเสริมเด็ก 0- 5 ปี ตาตุมสูงดีสมส่วน ฟันไม่ผุ พัฒนาการสมวัย เพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

5.วัตถุประสงค์

1) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เด็ก 2-5 ปี ในเขตศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตาตุม ได้รับประทานอาหารมื้อหลัก ครบ 3 มื้อต่อวัน โดยเฉพาะอาหารมื้อเช้า(มื้อสำคัญของการพัฒนาเด็ก)

2) เพื่อเกิดกระบวนการแก้ไขด้านภาวะโภชนาการเด็กเขตตำบลตาตุมแบบบูรณาการ โดยประชารัฐ

3) เพื่อเสริมสร้างความตระหนักด้านโภชนาการ และความสำคัญของสูงดีสมส่วน แก่ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายในชุมชนเขตตำบลตาตุม

4) เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายด้านอาหารของครอบครัวเด็กที่ยากจน

5) เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครองที่มีไม่มีเวลาจัดอาหารมื้อเช้าสำหรับเด็ก 2-5 ปี

6.วิธีดำเนินการ/ขั้นตอนการดำเนินการ

1.อบต.ตาตุมร่วมกับมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย วิเคราะห์ข้อมูลภาวะโภชนาการเด็ก และวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน

2. อบต.ตาตุมร่วมกับมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย จัดอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโภชนาการและแนวทางการจัดอาหารที่เหมาะสมแก่เด็กปฐมวัย การดูแลสุขภาพปากและฟัน รูปแบบการเลี้ยงดูที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการตามวัย แก่ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในเขตตำบลตาตุม โดยผ่านกลไกของกองทุนหลักประกันสุขภาพ อบต.ตาตุมได้เข้ามาสนับสนุนการดำเนินการอีกทางหนึ่งด้วย

3. จัดตั้งคณะกรรมการในการจัดหาอาหารมื้อเช้าสำหรับเด็ก 2-5 ปี ในเขตศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การ-บริหารส่วนตำบลตาตุม และจัดทำแนวทางการส่งเสริม สนับสนุนโภชนาการ ครบ 3 มื้อ แบบบูรณาการ

4. การดำเนินงานตามแผนงาน

4.1 มีการจัดเตรียมอาหารมื้อเช้าที่ศูนย์พัฒนาเด็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตาตุม

4.2 มีการปรับแผนการจัดกิจกรรมในช่วงเช้า สำหรับเด็ก 2- 5ปี เพื่อให้เด็กได้มีเวลารับประทานอาหารเช้าอย่างเพียงพอ

4.3 จัดตั้งคณะกรรมการ ควบคุม กำกับ ดูแลการดำเนินงานตามแผนงาน

4.4 จัดทำระบบบัญชี อย่างเป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้

5. ดำเนินการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสียทุกคน

6. ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน การสรุปผลการดำเนินงาน

7. นำข้อค้นพบ ปัญหาอุปสรรค ที่พบจากการดำเนินงาน เข้าสู่วาระการประชุมคณะกรรมการฯ และจัดทำแผนงาน/โครงการในปีต่อไป

7.ผลการดำเนินการ

1) เด็กอายุ 2-5 ปี ในเขตศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตาตุมได้รับประทานอาหารมื้อเช้าที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ครอบคลุม 100 %

2) เด็กอายุ 2-5 ปี ในเขตศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตาตุมได้รับประทานอาหารมื้อหลักที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบ 3 มื้อ/วัน และอาหารว่าง 2 มื้อ/วัน

3) เกิดกระบวนการส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขด้านภาวะโภชนาการเด็กเขตตำบลตาตุมแบบบูรณาการ โดยประชารัฐ

อาหารมื้อเช้า : จาก โครงการอาหารมื้อเช้าเพื่อน้องท้องอิ่ม 12 บาท/คน/วัน

โดยได้รับการสนับสนุนจาก

1. มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย สนับสนุน9 บาท/คน/วัน
2. ผู้ปกครองสนับสนุนเพิ่มเติม 3 บาท/คน/วัน

อาหารมื้อกลางวัน : จาก อบต.ตาตุม

อาหารเย็น : จากครอบครัว

อาหารว่างเช้า : นมจืดสำหรับเด็กคนละ 1 กล่อง/คน/วัน จาก มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

อาหารว่างบ่าย : ขนมไทย หรือ ผลไม้และ นมจืดสำหรับเด็กคนละ 1 กล่อง/คน/วัน จาก อบต. ตาตุม

4) เด็กอายุ 2-5 ปี ในเขตศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลตาตุม มีพัฒนาการสมวัย และนำไปสู่การพัฒนาด้านอื่นๆ พัฒนาการเด็ก2-5 ปี ในเขตศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เปรียบเทียบก่อน -ภายหลังการดำเนินการ จนถึงปีปัจจุบัน ดังตารางแสดงภาวะโภชนาการของเด็ก (คิดเป็นร้อยละ)

ที่	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ภาวะโภชนาการของเด็ก(คิดเป็นร้อยละ)							
		สมส่วน(ปีการศึกษา)				ภาวะทุพโภชนาการ(ปีการศึกษา)			
		2557	2558	2559	2560	2557	2558	2559	2560
1	โรงเรียนบ้านตาแตรวทัพดัด	62.00	74.47	84.00	80.39	38.00	25.53	16.00	19.61
2	บ้านปวงตึก	41.00	61.40	66.07	80.00	59.00	38.60	33.93	20.00
3	บ้านขนาดมอญ	62.00	81.82	76.88	77.78	38.00	18.18	23.12	22.22

จากตารางจะเห็นได้ว่า ในปี 2557 ซึ่งเป็นระยะก่อนเริ่มโครงการ(โครงการเริ่มต้น ปีการศึกษา 2558) พบว่ามีเด็กที่มีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ดังนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านตาแตรวทัพดัด คิดเป็นร้อยละ 38.00 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านปวงตึก คิดเป็นร้อยละ 59.00 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านขนาดมอญ คิดเป็นร้อยละ 38.00 เมื่อคิดในภาพรวมของทั้ง 3 ศูนย์พบว่ามีเด็กที่มีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ถึงร้อยละ 45 แต่หลังจากนั้นพบว่าเด็กมีปัญหาภาวะทุพโภชนาการลดลงทุกปี โดยในปีการศึกษาปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2560) พบว่ามีเด็กที่มีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ดังนี้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนบ้านตาแตรวทัพดัด คิดเป็นร้อยละ 19.61 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านปวงตึก คิดเป็นร้อยละ 20.00 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านขนาดมอญ คิดเป็นร้อยละ 22.22 เมื่อคิดในภาพรวมของทั้ง 3 ศูนย์พบว่ามีเด็กที่มีปัญหาปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ร้อยละ 20.61 ลดลงจากก่อนเริ่มโครงการถึงร้อยละ 24.39 อันเป็นประจักษ์พยานได้ว่าโครงการประสบความสำเร็จและหากดำเนินโครงการต่อเนื่อง เด็กที่มีปัญหาภาวะทุพโภชนาการจะลดลงอย่างต่อเนื่อง ดังกราฟแสดงผล ข้างล่างนี้

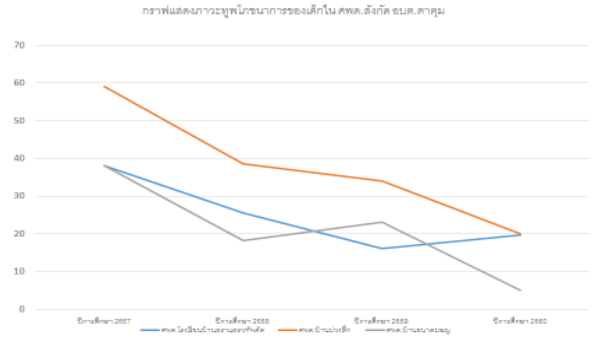

8.ความภาคภูมิใจ

ความยากจนเป็นปัญหาพื้นฐานที่นำไปสู่ปัญหาต่างๆ ในสังคม โดยเฉพาะเด็กในชนบทที่มีร่างกายไม่สมส่วน เพราะขาดสารอาหาร ซึ่งทุกคนทราบถึงปัญหาเหล่านี้ดี แต่น้อยคนนักที่จะคิดแก้ปัญหาอย่างจริงจัง องค์การบริหารส่วนตำบลตาตุม และมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย จึงได้ร่วมกันมุ่งมั่นทำให้สำเร็จ แม้จะเป็นเพียงกิจกรรมเล็กๆ แต่อย่างน้อยก็ตกถึงเด็กๆทุกคน ที่เราภูมิใจว่าเขาจะเติบโตอย่างสูงดีสมส่วน มีสุขภาพที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีและจะมีอนาคตที่ดี ที่เราท่านทั้งหลายต้องฝากอนาคตของประเทศชาติไว้กับพวกเขาเหล่านี้ สมดังพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า “อัตภาพของคนเรานั้น จะดำรงอยู่ได้ก็ต้อง อาศัยอาหาร ขาดอาหารแล้วชีวิตไม่อาจดำรงอยู่ได้ บุคคลผู้มีกำลังน้อย ถ้าได้รับประทานอาหารบริบูรณ์แล้ว ย่อมมีกำลังขึ้นมาได้ ดังนั้นแล้ว ผู้ให้อาหารชื่อว่าให้กำลัง”

การดำเนินงานตำบลส่งเสริมเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วน ฟันไม่ผุ พัฒนาการสมวัย ตำบลดงเมืองแอม อำเภอเขาสวนกวาง จ.ขอนแก่น ปี 2560

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดงเมืองแอม

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองแวงเรือ

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเขาสวนกวาง

ที่มาและความสำคัญ

เด็กถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติ เพราะเด็กจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่และทำหน้าที่พัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต จากรายงานการเฝ้าระวังภาวะโภชนาการเด็ก 0-5 ปี ในพื้นที่ตำบลดงเมืองแอม อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น พบว่าปี 2559 จาก (ไตรมาสที่ 1-4) เด็กอายุ0-5 ปี สูงดีสมส่วน ร้อยละ 51.13 เด็กเตี้ย ร้อยละ10.23 เด็กที่มีภาวะอ้วน เฉลี่ย ร้อยละ 3.01 เด็กผอม ร้อยละ1.96 ด้านพัฒนาการสงสัยล่าช้า ร้อยละ 21.03 ได้รับการติดตามกระตุ้น 30 วัน ร้อยละ 95.34 (1ต.ค.59-30 พ.ค.60) จากสถิติจะเห็นได้ว่า เด็กอายุ 0-5 ปี ในพื้นที่ มีปัญหาภาวะเตี้ย และการติดตามกระตุ้นพัฒนาการในเด็กที่สงสัยล่าช้า ซึ่งพัฒนาการทางด้านร่างกายนี้อาจส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคมของเด็กตามมา จำเป็นต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้านของชีวิต การแก้ไขปัญหาโดยการมีมุมส่งเสริมพัฒนาการเด็กในสถานพยาบาล และการดำเนินงานแก้ไขปัญหาและส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยเจ้าหน้าที่เพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาให้ลดน้อยหรือหมดไปได้ สิ่งสำคัญจะต้องมีการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็ก และส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพ กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในการส่งเสริมด้านโภชนาการ พร้อมกับแก้ปัญหาในกรณีที่พบเด็กมีปัญหาด้านโภชนาการและพัฒนาการ โดยให้องค์กรชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการของชุมชน อันจะนำมาสู่กระบวนการทำงานของชุมชนที่เข้มแข็ง มีศักยภาพ และ สามารถดำเนินการด้านส่งเสริมสุขภาพ โดยเฉพาะการส่งเสริมเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วน และคาดว่าจากผลการดำเนินงานในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพเด็กอายุ 0 – 5 ปี และกลุ่มอายุอื่น ๆ ในพื้นที่อื่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการทำงานของชุมชนในพื้นที่ตำบลส่งเสริมเด็ก 0 – 5 ปี
2. เพื่อเฝ้าระวังและติดตามทางโภชนาการ ในกลุ่มเด็ก0-5ปี ที่เสี่ยงต่อการมีภาวะทุพโภชนาการ
3. เพื่อให้เด็กที่มีพัฒนาการและโภชนาการที่ไม่สมวัยได้รับการติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด โดยเครือข่าย

วิธีการดำเนินการ

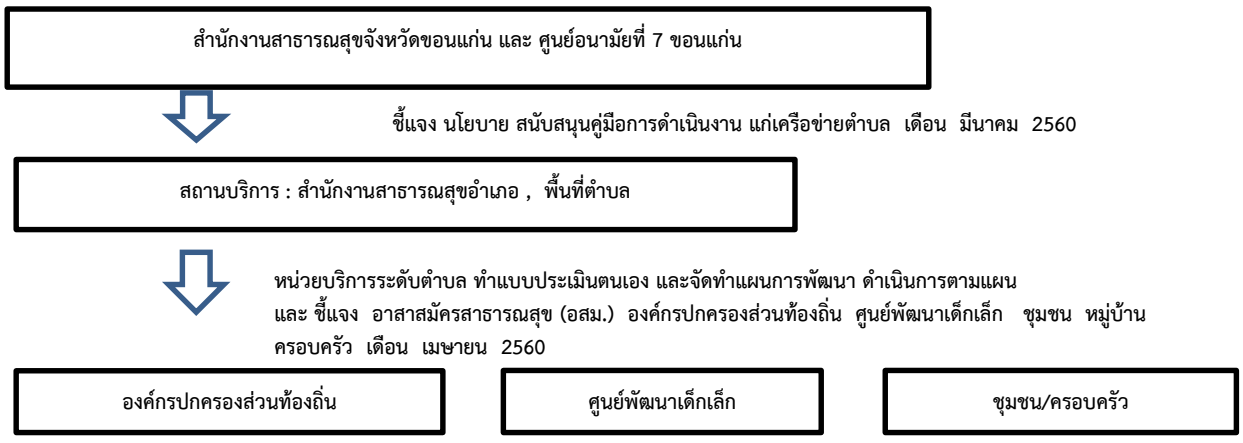

4.การทำแผนชุมชน เรื่องตำบลส่งเสริมเด็กอายุ 0-5 ปี โดยกระบวนการ AIC

-การคืนข้อมูลผลการประเมินตนเอง และข้อมูลสุขภาพเด็กอายุ 0-5 ปี ให้เครือข่าย ประกอบด้วย องค์กรปกครองท้องถิ่น ,ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ,กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน อสม.แกนนำครอบครัว

-เครือข่ายร่วม คิด ร่วมวางแผน วิเคราะห์ปัญหาสุขภาพเด็ก 0-5 ปี

5.เครือข่ายร่วมขับเคลื่อน การดำเนินงาน ส่งเสริมสุขภาพเด็ก อายุ 0-5 ปี

- ผู้นำชุมชนเป็นกระบอกเสียง สร้างกระแสสังคม ให้แก่ชุมชน โดยเน้นสุขภาพเด็ก อายุ 0-5 ปี

- อสม.,แกนนำครอบครัว ติดตามชั่งน้ำหนักเด็กทุก 3เดือน และติดตามชั่งน้ำหนักเด็กที่มีปัญหาภาวะโภชนาการถ่ายทอดความรู้ ติดตามเด็กที่มีปัญหาสุขภาพได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง การติดตามตรวจ พัฒนาการ กระตุ้นพัฒนาการ ในเด็ก กลุ่มเสี่ยง รวมถึงการ ติดตามการฝากครรภ์ตามเกณฑ์ การติดตามเยี่ยมหญิงมีครรภ์ที่น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ มารดาหลังคลอดได้รับการติดตามเยี่ยม และดูแลทารกแรกเกิด

- องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สนับสนุนงบประมาณ และเครื่องมือ ในศูนย์เด็กเล็ก หมู่บ้านต้นแบบ ให้มีเครื่องมือในการชั่งน้ำ หนักส่วนสูงที่ได้มาตรฐาน

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดกิจกรรมในเด็ก 2-5 ปี ที่ส่งเสริมด้านโภชนาการ และส่งเสริมพัฒนาการ การส่งต่อข้อมูลการติดตามเด็กกระตุ้นพัฒนาการ เด็กมีปัญหาภาวะโภชนาการ ได้รับการดูแลต่อเนื่อง

6.ประชุมเพื่อส่งต่อข้อมูลสุขภาพเด็กอายุ 0-5 ปี แก่เครือข่ายระดับตำบล ทุก 3 เดือน อสม.ทุก 1 เดือน

ผู้นำชุมชน / อสม

ร่วมกันเสนอปัญหา/วิเคราะห์

แผนขับเคลื่อน ตำบลส่งเสริมเด็กอายุ 0-5 ปี สนับสนุนงบประมาณ จาก องค์การบริหารส่วนตำบล

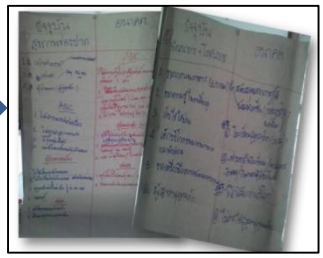

คำสั่งคณะกรรมการเสริมเด็กอายุ 0-5 ปี

ผลลัพธ์

ความภาคภูมิใจ

การนำ เทคโนโลยีมาใช้

Line group ชื่อ *โรงเรียนสุขภาพดีสมวัย*

ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาสุขฯ เครือข่ายระดับตำบล ผู้ปกครอง เพื่อลดระยะเวลา การติดต่อสื่อสาร เช่นการกระจายข่าว การติดตาม กระตุ้นพัฒนาการ /การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพและโภชนาการ

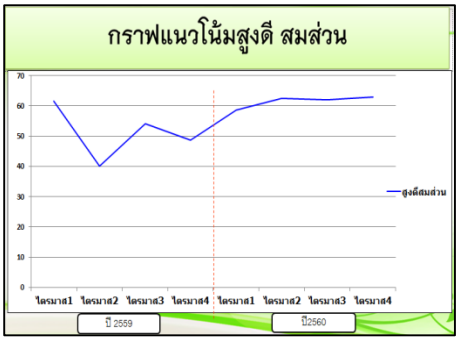

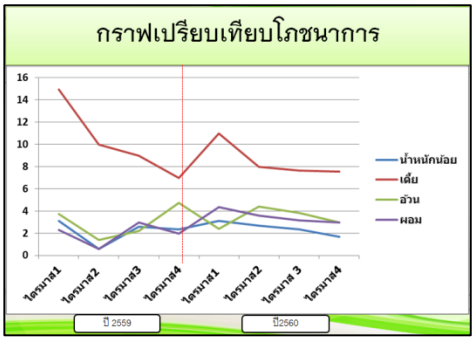

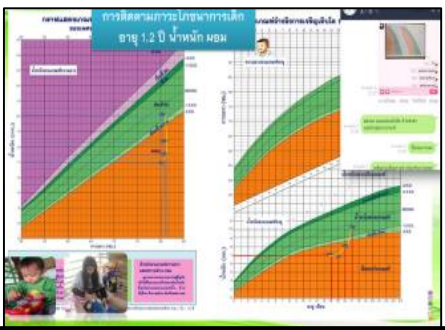

เด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการได้รับการช่วยเหลือและติดตาม ให้มีภาวะโภชนาการตามเกณฑ์

<u>ผลการดำเนินงาน</u>

ในปี 2560 ไตรมาสที่1-4 แนวโน้มโภชนาการเด็ก ด้านสมดีสมส่วน เพิ่มเป็นร้อยละ 61.70 เด็กเตี้ยได้รับการดูแลมีแนวโน้ม ลดลง ร้อย 8 เด็กผอมได้รับการติดตามดูแล จำนวน 3 คน มีน้ำหนักตามเกณฑ์ร้อยละ 66.67 แต่ยังพบปัญหาเด็กอ้วน ซึ่งยังไม่แตกต่างจากปี 2559 ร้อยละ 8.26 เด็กอายุ 9 .18, 30และ 42 เดือน ได้รับการตรวจพัฒนาการ มากกว่าร้อยละ 90 เด็กที่ได้รับการตรวจพัฒนาการพบสงสัยล่าช้า ได้รับการติดตามกระตุ้น ร้อยละ 100 จากข้อมูลเครือข่ายเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนตำบลส่งเสริมเด็กอายุ 0-5 ปี สูงดีสมส่วน ให้ดำเนินได้ต่อเนื่องและครอบคลุม ซึ่งแต่ภาคส่วนให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กและประชาชนในพื้นที่ตำบลดงเมืองแอมให้สุขภาพดีต่อไป

สูงดีสมส่วนเริ่มต้นที่ “ธนาคารนมแม่”

1. ชื่อเรื่อง : สูงดีสมส่วนเริ่มต้นที่ “ธนาคารนมแม่”

2.**สมาชิกทีมงาน:** 1.นางสาวรติกาล เลิศศิริ ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ 2.นางสาวอนงค์ แหลมเขาทอง ตำแหน่ง พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ 3.นางสาวดาวรุ่ง บัวผัน ตำแหน่ง พนักงานช่วยเหลือคนไข้

3.หน่วยงาน : ชมรมนมแม่ โรงพยาบาลแปลงยาว อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา เบอร์มือถือ :089-4038419, E.mail :khunray.oom@gmail.com

4.ความเป็นมา/ความสำคัญของปัญหา :

นมแม่เป็นสุดยอดอาหารที่ธรรมชาติคัดสรรแล้ว ว่าดีที่สุดสำหรับสมองของเด็ก มีส่วนในการช่วยพัฒนาสมองได้โดยตรงยิ่งได้รับนมแม่นานพัฒนาการทางสมองยิ่งดี และยังมีสารที่ช่วยในการเจริญเติบโตของระบบจอประสาทตา ทำให้เซลล์สมองขยายตัวได้อย่างเหมาะสม เด็กที่ดื่มนมแม่ใน 6 เดือนแรก จะมีเชาว์ปัญญาสมบูรณ์และเรียนรู้สิ่งต่างได้เร็ว

จากข้อมูลอัตราสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โรงพยาบาลแปลงยาวพบว่ามีอัตราสำเร็จค่อนข้างน้อย สาเหตุส่วนหนึ่งจากแม่ที่ต้องทำงานนอกบ้านและ บางรายไม่มีกำลังทรัพย์เพียงพอที่จะซื้อตู้แช่นม เพื่อช่วยให้แม่ที่ทำงานนอกบ้านให้สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้สำเร็จจึงร่วมกันจัดตั้ง"ธนาคารนมแม่"ขึ้น

5. วัตถุประสงค์:

1. เพื่อให้เด็กได้กินนมแม่และมีพัฒนาการที่สมวัย
2. เพื่อบริการแม่ที่มีกำลังทรัพย์น้อยให้มีที่เก็บน้ำนม

6.วิธีดำเนินการ

ปี2552 :พบปัญหาแม่หลังคลอดที่ทำงานนอกบ้านที่ต้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ไม่สามารถเลี้ยงได้สำเร็จเนื่องจากไม่มีตู้แช่นมเก็บไว้ให้ลูก

1.จัดหาตู้แช่นมโดยนำปัญหาที่พบปรึกษากับชุมชน องค์กรท้องถิ่น โดยองค์กรท้องถิ่นหาตู้แช่นมมาบริจาคปี 2552 จำนวน 1 ตู้ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้รับบริการในชุมชน และ ในสถานประกอบการ ทราบ เปิดเป็น “ธนาคารนมแม่” โดยรับฝาก-เบิก จ่ายนมได้ตลอด 24 ชั่วโมง

2.พัฒนาบุคลากร โดยส่งให้รับการฝึกอบรมที่คลินิกนมแม่โรงพยาบาลศิริราช

ปี2554:พบปัญหาตู้แช่นมไม่เพียงพอในการให้บริการ

4.นำปัญหาตู้แช่ไม่เพียงพอปรึกษากับทางชุมชน ปี 2554 มีผู้บริจาคตู้แช่เพิ่มอีกจำนวน 1 ตู้และ

ปี2555 มีผู้บริจาคเพิ่มอีก 1 ตู้

5.พัฒนาเจ้าหน้าที่โดยส่งไปฟื้นฟูหลักสูตรการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่สถาบันเด็กแห่งชาติมหาราชินี

ปี่2559 :พบปัญหานมแม่มีภาวะล้นStock จากมารดาบางรายมีน้ำนมมาฝากมาก แต่มีการเบิกกลับไปน้อย

6.ปรับให้มีสมุดคู่ฝากประจำตัวผู้รับบริการเพื่อให้มารดาทราบปริมาณนมในStock ของตนเอง และ ปรับให้มีเชือกสีประจำตัวผู้รับบริการเพื่อสะดวกในการค้นหา มีการตรวจเช็คสต๊อกนมทุกเดือน

7.ผลการดำเนินการ

อัตราสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ “ธนาคารนมแม่” โรงพยาบาลแปลงยาว

ข้อมูลธนาคารนมแม่	เป้าหมาย	ปี2552	ปี2553	ปี2554	ปี2555	ปี 2556	ปี2557	ปี2558	ปี2559	ปี 2560
ยอดการรับฝากนมที่ธนาคารนมแม่(ราย)	-	8	12	10	11	6	13	18	9	4
จำนวนมารดาที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำเร็จ๖ เดือน	-	5	10	10	8	6	12	18	9	4
อัตราสำเร็จการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่นำนมมาฝากที่ธนาคารนมแม่	ร้อยละ 50	63	83	100	72.72	100	92.30	100	100	100
จำนวนมารดาที่สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้นานกว่า 1 ปี		0	0	4	3	2	2	4	5	-

8.ความภาคภูมิใจ

ธนาคารนมแม่โรงพยาบาลแปลงยาว จัดตั้งขึ้นจากความตั้งใจของมิสนมแม่ที่พบปัญหาของแม่หลังคลอดในชุมชนที่ต้องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ แล้วไม่สามารถทำได้เนื่องจาก ติดปัญหาไม่มีตู้เย็นสำหรับแช่นมเก็บไว้ให้ลูก เพื่อต้องการแก้ปัญหานี้ทำให้เกิดความร่วมมือของทุกภาคส่วนตั้งแต่ ผู้นำชุมชน องค์กรท้องถิ่น และ โรงพยาบาลแปลงยาว จึงได้เกิดธนาคารนมแม่ใน**กลุ่มเด็กดี** สำหรับแม่ที่ต้องทำงานนอกบ้าน โดยการนำน้ำนมแม่ที่บีบหรือปั๊มเก็บได้มาฝากในตู้แช่นมที่มีอุณหภูมิ -20 องศาเซลเซียส สามารถคงสภาพคุณประโยชน์ของน้ำนมได้นาน 6 – 12 เดือนและ สามารถเบิกไปให้ลูกได้ตลอด 24ชั่วโมง เพื่อช่วยให้มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้นาน 6 เดือน หรือนานกว่านั้นเท่าที่แม่ต้องการ

แสดงอัตราสำเร็จของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ทั้งหมดของโรงพยาบาลแปลงยาว

รายปี	อัตราสำเร็จนมแม่ที่WCC			อัตราสำเร็จนมแม่ มารดาที่คลอด โรงพยาบาลแปลงยาว			อัตราสำเร็จนมแม่มารดาที่คลอด โรงพยาบาลแปลงยาวและสามารถติดตามได้			
	จำนวนเด็กมารับบริการทั้งหมด	สำเร็จ 6เดือน	ร้อยละ	มารดาคลอดทั้งหมด	สำเร็จ 6เดือน	ร้อยละ	มารดาคลอดทั้งหมด	มารดาที่ติดตามได้	สำเร็จ 6เดือน	ร้อยละ
2557	322	167	51.86	349	91	26.07	349	143	91	63.64
2558	278	143	54.43	310	126	40.64	310	214	126	58.88
2559	273	112	41.02	320	135	42.18	320	208	135	64.90
2560	500	217	43.4	132	59	44.70	132	82	59	71.95
				มารดาที่ติดตามไม่ได้สาเหตุส่วนหนึ่งจากอำเภอแปลงยาวเป็นพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งอุตสาหกรรม ประชากรจึงมีการย้ายถิ่นบ่อย						